

Stichting Lingewaard Natuurlijk

Jaarverslag 2025

De Veldschuur in Bemmel (luchtfoto Dirk Hendriksen)

Het Dijkmagazijn Bemmel

Natuur en Avontuur

foto: Jiri Dockal

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Educatie	4
	2.1 Natuur- en MilieuEducatie (NME).	4
	2.2 Schoolmoestuintjes in Bommel	9
	2.3 Moestuintjes in Huissen	11
	2.4 Lezingen en workshops	12
3.	Natuur en landschap	13
	3.1 Advisering over en/of beoordeling van ruimtelijke plannen	13
	3.2 Plaksche Veld	14
	3.3 Knotten, snoeien en vlechten	15
	3.4 Bomenhub	17
	3.5 EcoPark Gendt	17
4.	Natuurbeleving	19
	4.1 Publieksexcursies	19
	4.2 Het Dijkmagazijn: Eerst binnen kijken om buiten meer te zien!	20
5.	Natuurbescherming	21
	5.1 Projecten voor bedreigde soorten	21
6.	Activiteiten in en om de Veldschuur	24
	6.1 In de Veldschuur	24
	6.2 Klussenteam	24
7.	Public Relations	24
8.	Tot slot	26
	Colofon	26

1. Inleiding

Stichting Lingewaard Natuurlijk (SLN) is de rechtsoptvolger van de Stichting Bemmell Natuurlijk, die werd opgericht op 8 april 1994. In de beginjaren richtten de medewerkers van de stichting zich hoofdzakelijk op het beheren van natuurmuseum Het Dijkmagazijn en het knotten van bomen. Sindsdien is de stichting gegroeid, zowel in aantal mensen als in aantal activiteiten. Dit jaarverslag geeft inzicht in die activiteiten in 2025. In het verslag van dit jaar worden de NME- en moestuinactiviteiten uitgebreid beschreven. Om het jaarverslag compact te houden is besloten om dit jaar de vele overige activiteiten slechts kort te benoemen, zonder daarmee de inzet van onze vrijwilligers te willen bagatelliseren.

Visie

Wij willen de natuur in Lingewaard door mensen laten ontdekken, beleven en respecteren; de biodiversiteit van het rivierenlandschap beschermen en nieuwe bij het gebied passende natuur helpen ontwikkelen. Dat willen wij bereiken door:

- **Educatie:** Omdat wij de komende generatie iets willen leren over de rijkdom van de natuur.
- **Landschapsbeheer:** Omdat wij het gebiedseigen rivierenlandschap willen behouden en waar mogelijk herstellen.
- **Natuurbeleving:** Omdat wij iedereen willen laten genieten van de natuur.
- **Natuurbescherming:** Omdat wij betere voorwaarden willen creëren voor kwetsbare flora en fauna in Lingewaard

Organisatie

Onder de vlag van de stichting opereren ongeveer 150 vrijwilligers, die actief zijn in een aantal groepen. Zij richten zich op bovengenoemde aandachtsgebieden en daarnaast op het beheer van de gebouwen (Veldschuur en Dijkmagazijn), het werven van fondsen en public relations met o.a. de website van onze stichting.

Het bestuur van Lingewaard Natuurlijk bestaat uit 6 personen. In 2025 heeft Jac Lamerichs de voorzittershamer overgedragen aan Arnold van de Sant. Beiden hadden al zitting in het bestuur. Daarmee is in 2025 het bestuur als volgt samengesteld:

- de heer Arnold van de Sant, voorzitter
- mw. Jos Peters, secretaris
- mw. Mirjam van den Nieuwenhuijzen, penningmeester
- mw. Miriam Keijbek-Moonen, lid (PR)
- de heer Mark Janssen, lid (Veldschuur)
- de heer Jac Lamerichs, lid (algemeen)

De statuten van de stichting bieden de mogelijkheid om een of meer toezichthoudende functionarissen, een zogenaamde Raad van Advies, aan te stellen. Er is niet besloten dat ook daadwerkelijk te doen.

2. Educatie

Omdat wij de komende generatie iets willen leren over de rijkdom van de natuur.

2.1 Natuur- en MilieuEducatie (NME).

Lingewaard Natuurlijk biedt aan alle basisscholen van de gemeente Lingewaard Natuur- en MilieuEducatie aan. In deze NME-lessen staat natuurbeleving voorop. Bij de jongste kinderen gaat het voornamelijk om de zintuigelijke waarneming: ruiken, kijken, luisteren, voelen en eventueel proeven. En op een speelse manier wordt hun ook kennis van de natuur bijgebracht. Bij oudere leerlingen blijft ervaren en ontdekken belangrijk, maar wordt ook achtergrondinformatie verstrekt en de samenhang van dingen besproken.

Aanbod NME-lessen

Scholen kunnen terecht op de website van Lingewaard Natuurlijk voor een actueel overzicht van het NME-aanbod. Er worden ruim 20 verschillende lessen aangeboden, waarbij de inhoud van de lessen is afgestemd op de leeftijd van de kinderen. Via de site kunnen de docenten de veldlessen direct in het digitaal reserveringssysteem (EDSO) boeken.

NME-gidsen

In 2025 waren er

- 5 gidsen die allround konden worden ingezet,
- 2 gidsen die alleen NME-lessen voor groep 1-2 verzorgden (kabouter-/egel-/konijnenpad),
- 2 begeleiders voor NME-lessen aan groep 1-2
- 2 aspirant-gidsen die ervaring opdeden door met ervaren gidsen mee te lopen,
- 1 coördinator (allround inzetbaar) en
- 1 assistent voor het beheer van het reserveringssysteem.
- En er waren 2 gidsen die geen reguliere veldlessen meer deden, maar nog wel inzetbaar waren bij bijzondere NME-gebeurtenissen, zoals de boomfeestdag of een schoolproject.

De NME-gidsen konden in 2025 alle geboekte lessen verzorgen. Echter, een allround gids en een aspirant-gids hebben te kennen gegeven te zullen stoppen in het schooljaar 2025-2026. Binnen het NME-team is bovendien een aantal NME-gidsen inmiddels op leeftijd. De verwachting is dat ook zij binnen enkele jaren zullen stoppen. Hierdoor dreigt een tekort aan NME-gidsen. Het bestuur en de coördinator hebben actie gepland om nieuwe gidsen te werven en zo nodig op te leiden.

Feedback van de scholen

Uit de evaluatieformulieren van de NME-lessen blijkt, dat de docenten van de scholen in het algemeen tevreden zijn over het aanbod van de lessen, zowel qua onderwerp als qua uitvoering en betrouwbaarheid. De gidsen en de geboden veldlessen worden als prettig en kindvriendelijk ervaren. Het flexibel opstellen van de gidsen bij vragen naar extra veldlessen voor lopende projecten op scholen wordt op prijs gesteld. In 2025 hebben de gidsen ondersteuning kunnen bieden bij o.a. projecten over water.

En toch neemt het aantal boekingen voor NME-lessen af. Een achterliggende trend is dat het aantal schoolkinderen afneemt. Maar dit blijkt niet de enige reden. Het curriculum van de scholen is erg vol. Dit noopt de scholen tot het maken van keuzes. En deze vallen niet altijd uit ten gunste van lessen in de natuur. Bij navraag wordt bijvoorbeeld als reden aangegeven dat de kinderen al moestuinles krijgen (Bemmel) of dat zij al meedoen aan de boomplantdag.

Een andere belangrijke ontwikkeling is dat veel scholen overgaan op een continurooster van 8.30u tot 14.00u. Ouders passen hun eigen werktijden hierop aan met als resultaat dat er steeds minder ouders als vervoerders mee kunnen naar de betreffende NME-locatie.

Aantal NME-lessen in de loop der jaren

In onderstaande tabel is te zien dat het aantal geboekte (en dus gegeven) NME-lessen afneemt. In de jaren 2016 t/m 2019 werden er gemiddeld 176 lessen per jaar geboekt. Na de Covid-jaren ligt het aantal op een lager niveau. In 2024 was er een stijging te zien naar 137, maar in 2025 zijn er slechts 118 geboekt. Dit is een zorgelijke ontwikkeling.

Kalenderjaar	Aantal NME-lessen	Bijzonderheden
2016-2019	gem. 176 p/j	14-15 extra lessen, anders dan reguliere NME-les
2020	26	Covid
2021	103	Covid
2022	130	20 extra lessen, anders dan reguliere NME-les
2023	126	Geboortebos
2024	137	div. extra lessen, anders dan reguliere NME-les
2025	118	div. extra lessen, anders dan reguliere NME-les

Aantal NME-lessen per groep en aantal kinderen

De meeste lessen worden gegeven aan kinderen van de groepen 1 t/m 4. Dit is al jaren het geval. In 2025 is het aantal lessen aan kinderen van groep 7 en 8 verder gedaald.

Overzicht NME-lessen in 2025 (2024), aantal lessen en kinderen:

Groep	Aantal lessen	Aantal kinderen	Thema van de lessen
Groep 1-2	40 (54)	919 (1.265)	kabouterp pad/egelpad/konijnenpad / avontuur in Dijkmagazijn / kriebelbeestjes
Groep 3-4	37 (34)	929 (790)	kriebelbeestjes / lente-zomer / herfst-winter
Groep 5-6	26 (28)	560 (701)	bomen / eetbare natuur / patrijs / kleine beestjes / waterles / strijd tegen 't water /
Groep 7-8	15 (21)	372 (527)	struinen / vogels / stenen langs de Waal / herfst-winter
Overig	0 (1)	0 (30)	
Totaal	118 (138)	2.780 (3.313)	

Aantal NME-lessen per school

Van de 14 basisscholen in Lingewaard hebben in 2025 12 scholen gebruik gemaakt van de veldlessen. Grootste stijger is Binnenstebuiten met 23 lessen. Maar er zijn meer scholen waar het aantal boekingen flink is afgenomen.

Aantal NME-lessen in 2025 (2024) naar school:

School	Plaats	Aantal 2025	Aantal 2024
De Borgwal	Bemmel	1	0
Binnenstebuiten	Huissen	23	14
De Abacus	Huissen	9	7
De Doornick	Doornenburg	3	2
De Regenboog	Bemmel	13	15
De Tichelaar	Gendt	2	2
De Vonkenmorgen	Gendt	20	24
De Wieling	Haalderen	0	0
Het Sterrenbos	Huissen	25	32
Marang	Angeren	0	2
Pius X	Bemmel	8	9
't Holthuis	Huissen	4	12
Donatushof	Bemmel	3	16
De Vlinderboom	Bemmel	5	2
Niet opgegeven		2	
Totaal		118	137

Overig natuuronderwijs buiten

Behalve de in het EDSO-systeem geboekte 118 lessen zijn er diverse extra lessen gegeven. Bijvoorbeeld: In mei 2025 hebben de gidsen in samenwerking met K3Delta weer meegewerkt aan de jaarlijks terugkerende landelijke GEO-week. Dit keer in de Gendtse Waard waar ook een bezoek aan de zandwinninginstallatie van K3Delta werd gebracht. Het is de bedoeling deze samenwerking in 2026 voort te zetten.

Project	Aantal kinderen	Bijzonderheden
Strijd tegen het water	85	3 groepen van Donatushof; 1 groep van Binnenstebuiten
Nationale Geodagen	80	Verdeeld over 2 dagen; in samenwerking met K3Delta
Boomfeestdag in Gendt en Bommel	> 86	groepen van De Vonkenmorgen en De Borgwal

3 december 2025: 600 boompjes planten in de Gendtse Waard

Alles samengenomen hebben in 2025 meer dan **3.000** leerlingen aan natuurlessen/-activiteiten van Lingewaard Natuurlijk deelgenomen.

2.2 Schoolmoestuintjes in Bommel

Elk schooljaar hebben circa honderd kinderen via hun Bommelse basisschool een tuintje van 1 bij 4 meter op het perceel van de Veldschuur. Het zijn allen leerlingen uit groep 6. Tuinieren is onderdeel van het schoolprogramma van Pius X, Donatushof, De Regenboog en De Vlinderboom. In 2025 hebben in totaal 100 kinderen een moestuintje verzorgd. De laatste jaren was het aantal kinderen aan het dalen, maar in 2025 waren er bijna evenveel kinderen als in 2024 en in 2026 worden er zelfs 120 verwacht. Een positieve ontwikkeling! Van maart tot oktober zijn de kinderen tijdens schooltijd druk met hun eigen stukje grond. Ongeveer 23 vrijwilligers begeleiden de kinderen zodat deze veel leren over “het hoe en wat” van een moestuintje.

Schooltuinieren kan op veel manieren worden gedaan. Voor de kinderen van Pius X en de Regenboog wordt een onderwijskundige benadering toegepast met een werkboek voor elk kind en een handleiding voor de leraar: “Schooltuin als leermiddel”. In de taken in het werkboek komen naast tuinieropdrachten ook de alledaagse vakken rekenen, taal, kunst en geschiedenis voor. De werkwijze sluit aan bij het advies van de Onderwijsraad uit 2022 om taal en rekenen te verankeren in alle andere vakken en leergebieden.

Bij de kinderen van de andere twee scholen (Donatushof en De Vlinderboom) wordt niet op deze geïntegreerde manier gewerkt, maar zijn wel elementen van het programma overgenomen.

Het feit dat de moestuinlessen met zoveel aandacht voor de educatieve aspecten worden gegeven is niet onopgemerkt gebleven. In 2024 ontvingen de schoolmoestuiniërs de trofee van de landelijke Stichting Steenbreek. In 2025 werd hen – als één van de eerste schooltuinen – het certificaat uitgereikt van de Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling. Dit certificaat geeft aan, dat het schooltuinprogramma voldoet aan de Modelinterventie Schooltuinieren.

En eveneens in 2025 heeft het schoolmoestuinproject bij de Veldschuur de eer gekregen om als startlocatie te dienen van de landelijke promotieweek voor het schooltuinieren van de Alliantie Schooltuinen.

Open avond

Op 23 juni hebben de kinderen hun tuintje aan familieleden laten zien. Het was 's avonds prachtig weer met een stevig windje en er was veel enthousiasme bij de kinderen en hun genodigden. We denken dat de opkomst van familieleden en vrienden zo'n 75% was, dat wil zeggen wel 200/300 bezoekers! Sommige jonge rondleiders waren heel sterk en andere juist heel speels of schuchter. Daarbij is veel tuinkennis uitgewisseld.

Ook alle thema's, zoals uitleg over composteren, wilde bijen en het wormenhotel zijn goed bezocht. Het snoepen van het fruit en de kruidenthee maakten het geheel af. Nieuw was dit jaar de aandacht voor de welgevulde kas en de overzomerende zaailingen van de bomenhub die in het najaar weer van start zal gaan.

2.3 Moestuintjes in Huissen

Ook in Huissen hebben kinderen de mogelijkheid om een moestuintje te verzorgen. De tuintjes liggen op een mooi perceel van Landgoed Groot Holthuysen. Er is een pomp om water te tappen, een mooi insectenhotel, een schuurtje met tuiniersbenodigdheden, een Gendtse bak waarin planten worden opgekweekt die de kinderen in hun tuintjes kunnen zetten en er staan twee picknicktafels. De moestuintjes zijn voor individuele kinderen, d.w.z. dat er geen klassen van basisscholen deelnemen aan het project. De tuintjes zijn op woensdag-middagen en zaterdagochtenden geopend. Zes vrijwilligers van Lingewaard Natuurlijk beheren het terrein en begeleiden de kinderen.

Nieuws in 2025

De moestuin is op deze plek in 2023 gestart en bevindt zich nog in opbouw. Er is ruimte voor maximaal 26 kinderen per seizoen. Omdat niet alle ruimte benut wordt, is besloten om ook kinderen uit de omgeving, maar net buiten Lingewaard de kans te geven een tuintje te verzorgen.

Er is besloten om het waterpunt op het terrein naar een gunstiger plek te verplaatsen, zodat er minder ver met water gesjouwd hoeft te worden.

2.4 Lezingen en workshops

Elk winterseizoen, van oktober t/m april, biedt Lingewaard Natuurlijk lezingen aan waarbij de natuur- en leefomgeving van mens en dier een grote rol speelt. De lezingen worden gegeven in de Veldschuur. In 2025 zijn de volgende lezingen gehouden:

- 21 januari: Informatieavond: Hoe richt u uw tuin klimaatbestendig in. En wat kan de gemeente hierbij betekenen?
- 25 februari: Drinkwater, waar komt het vandaan en hoe houden we de bronnen schoon? Lezing door Marion van Delst (provincie Gelderland).
- 3 april: Samen voor schone rivieren. Lezing door Joep Smits (projectleider Schone Rivieren in Gelderland) en door Chantal Hovenga (medewerker grondstoffen en zwerfafval bij de gemeente Lingewaard).
- 10 oktober: informatieavond over basiscursus bijhouden. Verzorgt door de Imkervereniging Oost-Betuwe.
- 11 november: De otter in Nederland. Lezing door Dr. ing. Addy de Jongh

De lezingen zijn steeds aangekondigd in onze nieuwsbrief, die maandelijks naar alle vrijwilligers en belangstellenden wordt gestuurd (in totaal meer dan 350 personen). Daarnaast is er steeds een aankondiging in Het Gemeentenuws verschenen en is via Omroep Lingewaard de informatie verspreid. Toch is het aantal bezoekers aan de lezingen ook in 2025 weer sterk achtergebleven bij de verwachtingen. Daarom is besloten het aantal lezingen terug te brengen tot 2 per jaar.

Tuin klimaatbestendig: Dakgoot afgekoppeld naar regenton Foto Gemeente Lingewaard

3. Natuur en landschap

Omdat wij het gebiedseigen rivierenlandschap willen behouden en waar mogelijk herstellen.

Beverwerk bij Het Hoog. Foto Miriam Keijbek

Lingewaard Natuurlijk zet zich op diverse manieren in voor de natuur en het landschap in de gemeente. Door daadwerkelijk de handen uit te mouwen te steken: te knotten, vlechten, snoeien en het beheren van natuurgebied Plaksche Veld, planten en nestkasten ophangen. Maar ook door advies te geven over ruimtelijke plannen en mee te denken met Gemeente en Waterschap over mogelijke verbeteringen.

3.1 Advisering over en/of beoordeling van ruimtelijke plannen

Voor Lingewaard Natuurlijk is het belangrijk goed contact te houden met Gemeente, Waterschap, Provincie en Staatsbosbeheer. Vrijwilligers van de werkgroep Landschap onderhouden die contacten, enerzijds om plannen van die instanties te beoordelen en anderzijds om hen opmerkzaam te maken op (on)wenselijke ontwikkelingen in de natuur van Lingewaard. In 2025 heeft de werkgroep Landschap....

- Input geleverd aan de gemeente voor het Omgevingsprogramma
- Input geleverd voor Leefbaar Angeren
- Ecologische zones Bemmelse in beeld gebracht
- Advies gegeven over diverse ruimtelijk projecten
- Advies gegeven over een wandelroute langs A15
- Ideeën geleverd aan de gemeente voor groene verbindingen tussen landschapselementen
- Gestart met project Levende tuinen
- Ideeën aangedragen voor versterking biodiversiteit bij dijkverzwaring.

3.2 Plaksche Veld

In de Noordrand van Bemmelen (*hoek Groenestraat-Plakselaan*) ligt het natuurgebied Plaksche Veld, dat deel uitmaakt van Park Lingezege. Het is ongeveer 6,8 ha groot. De Gemeente Lingewaard is eigenaar van het gebied. In 2019/2020 heeft Park Lingezege het toen braakliggende terrein ingericht als natuurgebied. Vrijwilligers van Lingewaard Natuurlijk voeren het beheer.

In 2024 zijn er twee percelen toegevoegd aan het Plaksche Veld. De inrichting ervan zal bestaan uit twee bosjes, twee akkertjes, poelen en vleermuiskasten. Eind 2024 zijn daar al 3000 bomen en struiken geplant; in 2025 zijn er bomen en struiken bij geplant. In maart-april is een van de akkers bewerkt. De akker is niet omgeploegd maar met een 'rotoreg' bewerkt. Die verkruint de aardekluiten en egaliseert de grond waarbij het bodemleven zo min mogelijk verstoord wordt. Daarna is de akker met de hand ingezaaid met haver.

Het Plaksche Veld heeft als doel een biodivers park te zijn. Om de biodiversiteit te verhogen is de toevoeging van een vleermuizenhabitat een goede aanvulling. Vleermuizen zijn van groot ecologisch belang. Ze eten voornamelijk insecten en fruit, wat goed past bij het Plaksche Veld met zijn poelen, het grote water aan de oostkant en de aanwezigheid van veel muggen en vliegen. Daarnaast zijn er verschillende fruitboomgaarden voor het nodige fruit.

Via de actie *Lingewaard Doet* is, met dank aan veel Lingewaarders, € 960 ingezameld voor de bouw van twee vleermuistorens. De komende maanden gaat ons klussteam deze torens maken. Die krijgen dan een plaatsje op het Plaksche Veld.

3.3 Knotten, snoeien en vlechten

Lingewaard Natuurlijk voert al vele jaren onderhoud uit aan knotwilgen op diverse locaties in de gemeente. Later is er ander “buitenwerk” bijgekomen: het vlechten van heggen en het snoeien van hoogstambomen in oude boomgaarden; en de meesten steken ook de handen uit de mouwen op het Plaksche Veld. Het enthousiasme van mensen om als vrijwilliger van SLN in de buitenlucht te werken is groeiende!

Knotten

Inmiddels is er een knotgroep in Bemmelen, in Huissen en in Angeren. De diverse groepen knotten in 7 weekenden in de winter op diverse locaties in Lingewaard.

Sinds dit jaar haalt de gemeente geen snoeihout meer op van bomen die geen eigendom van de gemeente zijn. Lingewaard Natuurlijk is er (tot nog toe) in geslaagd om het snoeiafval van de particuliere bomen te versnipperen en te gebruiken als grondbedekking in Landgoed Groot Holthuysen. De vrijwilligers proberen dit ook in de toekomst voor elkaar te krijgen.

Snoeien

Snoeiwerk in de hoogstamboomgaard aan de Burgemeester van de Meulenlaan in Gendt.

Hoogstamboomgaarden horen thuis in het landschap van de gemeente Lingewaard. Je vindt er nog oude fruitrassen die belangrijk zijn voor de natuur. Het doel van de hoogstambrigade is om dergelijke oude – vaak verwaarloosde – hoogstamboomgaarden niet verloren te laten gaan.

Vlechten

Ook de groep heggenvlechters is weer actief geweest in 2025. Inmiddels is het aantal vlechters gegroeid tot 21!

Deze heg in Landgoed Groot Holthuysen is gevlochten en weer winterklaar.

Foto Helmut Rauschenberg

3.4 Bomenhub

Een bomenhub is een plek waar iedereen zijn of haar ‘weesboompjes’ kan inleveren. Stichting Lingewaard Natuurlijk en Stichting Boomrijk Lingewaard organiseren samen deze bomenhub, als onderdeel van de campagne MeerBomenNu. Voor het vijfde jaar op rij organiseerden vrijwilligers van Lingewaard Natuurlijk bij de Veldschuur weer breng-haal-middagen voor zaailingen van inheemse boomsoorten.

Belangstelling op een van de haal-/brengdagen van jonge boompjes en struiken.

In 2025 zijn er ‘weesboompjes’ geogst in de Bemmelse Ward, Doornik Natuurakkers en bij sportpark Ressen. Ook zijn er veel jonge boompjes gedoneerd. Het assortiment besloeg tussen 25 en 30 soorten bomen/struiken. In totaal konden er dit seizoen 12.600 jonge boompjes en struiken worden uitgedeeld. Er zijn op de breng- en haaldagen ruim 500 bezoekers geweest, die op een enkele uitzondering na heel tevreden waren.

Dit jaar vierde de bomenhub bij de Veldschuur het eerste lustrum. In die 5 jaren zijn er in totaal ruim 58.000 jonge boompjes en struiken uitgedeeld. De bomenhub wordt populair!

3.5 EcoPark Gendt

Het plan om een ecopark in Gendt te ontwikkelen is door Stichting Gendt Vooruit en enkele vrijwilligers van Stichting Lingewaard Natuurlijk bedacht. Het ecopark is bedoeld om ontmoetingen en samen actief bezig zijn in de natuur te bevorderen. Dankzij een forse financiële bijdrage van de provincie Gelderland kon in 2024 echt worden begonnen met de aanleg op een stuk grond van 8000 vierkante meter groot aan de Kapelstraat in Gendt.

Inmiddels is er al veel van het 3-jarenplan gerealiseerd: Er is een dorpswijngaard aangelegd, een buitenleslokaal en er zijn inmiddels moestuintjes voor basisscholieren. En met hulp van donaties via Lingewaard Doet kon een natuurspeelplaats worden aangelegd. Ook is er een begin gemaakt met de aanleg van een vlinder- en kruidentuin. Tijdens de boomfeestdagen zijn er vele meters natuurlijke haag aangeplant.

Voor de bouw van de geplande kapschuur wordt nog gezocht naar financiering.

Vier groepen basisschoolleerlingen van IKC De Tichelaar en IKC De Vonkenmorgen hebben onder begeleiding van vrijwilligers groentes verbouwd in hun eigen moestuintje in het EcoPark. foto Rosanne de Groot.

4. Natuurbeleving

Omdat wij iedereen willen laten genieten van de natuur.

4.1 Publieksexcursies

De natuurgidsen van Lingewaard Natuurlijk hebben ook in 2025 weer elke maand een tocht door een van de mooie natuurgebieden van Lingewaard georganiseerd. Soms was dat een excursie over gebaande paden, vaak een echte struintocht dwars door de natuur. Deze tochten zijn geschikt voor het hele gezin (kinderen vanaf 6 jaar), maar niet geschikt voor mindervaliden.

De excursies zijn in afwisselend in verschillende natuurgebieden in de gemeente Lingewaard, zoals de Bemmelse Waard, de Gendtse Waard, de Angerense polder, de Klompenwaard en Doornik Natuurakkers. Op de excursies ontdekken we welke planten er groeien, vinden we diersporen, spotten we vogels of waaien we gewoon lekker uit. Daarnaast zijn er excursies op aanvraag verzorgd voor besloten groepen.

In het winterseizoen wordt ook een binnenactiviteit gepland: Uilenballen uitpluizen.

En niet alleen kinderen vinden dat leuk!

4.2 Het Dijkmagazijn: Eerst binnen kijken om buiten meer te zien!

Het Dijkmagazijn in Bemmell is het natuurmuseum van Stichting Lingewaard Natuurlijk. Er is van alles te zien over de natuur in de directe omgeving. Ook worden er vanuit het museum struintochten (met name voor kinderen) georganiseerd in de nabijgelegen Bemmelse Waard. Het Dijkmagazijn wordt gerund door een kleine groep vrijwilligers. In september 2025 heeft zich een nieuwe vrijwilliger aangemeld, waarmee het team nu uit 5 personen bestaat.

In 2025 is het Dijkmagazijn op zondagmiddagen en vanaf april t/m september ook op zaterdagmiddagen open geweest. In december was het de hele maand gesloten. Een bezoek aan het Dijkmagazijn is gratis, een kleine financiële bijdrage wordt wel op prijs gesteld.

Het Dijkmagazijn is op afspraak ook op andere dagen van de week open voor groepen. Aan deze groepen wordt een vergoeding gevraagd. De mensen krijgen daarvoor ook koffie of thee. In 2025 hebben drie groepen van die mogelijkheid gebruik gemaakt: twee struintochten voor kinderen in het Ooibosje en een begeleide wandeling door de Waard voor volwassenen. De struintochten vonden plaats buiten de periode van hoog water en ook is rekening gehouden met het broedseizoen om de dieren en vogels niet te veel verstoren.

Bezoekersaantallen

Jaar	aantal	waarvan kinderen
2019	1.484	
2020 (Corona)	316	
2021	770	
2022	971	373
2023	959	306
2024	813	271
2025	824	282

Sinds de eerste openstelling van het Dijkmagazijn hebben **90.402** mensen het Dijkmagazijn bezocht!

Het aantal bezoekers lag in 2025 op het niveau van 2024, maar dat is wel lager dan in de twee voorgaande jaren. Er is in 2025 de nodige aandacht besteed aan de PR: De infofolder is weer bezorgd bij B&B's, campings, restaurants, hotels en cafés. Info over het Dijkmagazijn komt voor op de sites voor fietsroutes en voor de rondje-pondjesroute. Er staat regelmatig info over het Dijkmagazijn in het Gemeente Nieuws. De filmpjes "Peter Klaver vertelt over het Dijkmagazijn algemeen en 2 filmpjes over dassen en bevers" zijn nog steeds te zien op youtube. De nieuwe vrijwilliger heeft een Instagram-account aangemaakt en ook is zij bezig een nieuwe folder te ontwerpen.

5. Natuurbescherming

Omdat wij betere voorwaarden willen creëren voor kwetsbare flora en fauna in Lingewaard.

Torenvalkjes in de nestkast aan de dijk bij Hulhuizen staan op het punt om uit te vliegen Foto: Ria van Geenen (deze foto stond ook al in ons vorige jaarverslag, maar hij is zo mooi dat wij hem weer hebben gebruikt)

5.1 Projecten voor bedreigde soorten

Patrijzen

Sinds enkele jaren is er een groep mensen die compassie heeft met de patrijs. De patrijs staat op de rode lijst en heeft dus een beschermde status. De Gelderse patrijzengelgroepen werden aangestuurd door Landschapsbeheer Gelderland. In 2025 is deze aansturing overgedragen aan de Agrarische Collectieven. Na overleg heeft de telgroep Lingewaard besloten hierin mee te gaan, temeer omdat Lingewaard als focusgebied wordt aangemerkt. Dit houdt o.a. in dat er intensiever gemonitord gaat worden.

De telgroep heeft in het telgebied van Lingewaard in totaal 21 territoria van patrijzen gevonden. Er zijn enkele opties aangedragen om met boeren door te nemen wat mogelijk is om in het buitengebied een betere leefomgeving voor de patrijzen te realiseren. Een voorbeeld is een ander akkerrandenbeheer. Het Agrarisch Collectief zal dit oppakken.

Uilen, mussen en vleermuizen

Lingewaard Natuurlijk heeft in de loop der jaren op veel locaties vogel- en vleermuiskasten opgehangen. Een aantal daarvan werden opgehangen als verzachtende maatregel wegens grote infrastructurele werken, zoals het project Gendtse Oeverwal en ViA15. Maar er zijn ook veel kasten opgehangen op verzoek van particulieren.

In 2024 hingen er in totaal 62 nestkasten, die alle door onze vrijwilligers werden beheerd:

- 2 voor valken (Plaksche Veld)
- 5 voor kerkuilen
- 8 voor huismussen (elk geschikt voor 3 nesten)
- 22 voor vleermuizen
- 25 voor steenuilen (voorzien van een zgn. martersluis)

Normaal gesproken worden de uilen- en mussennestkasten jaarlijks 4x bezocht: om te bekijken of de nestkasten in gebruik zijn, er eieren zijn gelegd en of deze zijn uitgekomen. Bij het 4^e bezoek worden de kasten schoongemaakt. In 2025 zijn er echter geen inspecties geweest vanwege ziekte van de coördinerende vrijwilliger. Eind 2025 heeft een nieuwe vrijwilliger de coördinerende taak van het monitoren op zich genomen. Het monitoren wordt weer opgestart.

Wilde bijen

Bijen zijn onmisbaar voor de bestuiving van bloemen, struiken en bomen. Zonder bestuiving geen fruit! Er komen in Nederland 359 soorten bijen voor, waarvan de honingbij er één is. Alle andere soorten zijn wilde bijen. Wilde bijen leven meestal solitair, ze vormen geen volk zoals de honingbijen wel doen. Van de 331 gemonitorde bijensoorten staat meer dan de helft op de rode lijst. Er is dus genoeg reden om de wilde bijen te beschermen.

Bij de Veldschuur staan een aantal nestblokken voor solitaire bijen. In die nestblokken leggen de vrouwtjesbijen hun eieren. De blokken staan veilig in hun eigen hotel, dat beschermd is met gaas tegen aanvallen mezen en spechten, die dol zijn op de bijenlarven en cocons.

In de nestblokken leggen de vrouwtjesbijen hun eitjes met voldoende voedsel voor de “kinderen” om tot larf uit te groeien en daarna een pop te worden.

Joop Dahm, die zich jarenlang om de wilde bijen bekommerde, is in 2025 overleden. Een kleine groep vrijwilligers heeft zijn taken overgenomen: In november zijn de cocons geogst. De nestblokken zijn schoongemaakt voor het volgende jaar en de cocons zijn koel bewaard tot het vroege voorjaar. Dan worden ze op een gunstige plaats neergelegd, zodat ze weer een nieuwe populatie solitaire bijen kunnen vormen.

Honingbijen

In de bijenstal op het terrein van de Veldschuur staan enkele bijenkasten met in elk een volk honingbijen. De volken worden onderhouden door onze "huisimker", een vrijwilliger die ook lid is van de imkervereniging Oost-Betuwe. Helaas zijn de volken in de winter van 2024/2025 overleden door ziekte en kou. Er is daarom geen honing geogst.

De "huisimker" heeft om gezondheidsredenen het imkeren gestaakt. Er is gelukkig een klein nieuw team van verzorgers: 2 leden van de imkervereniging en 2 vrijwilligers van Lingewaard. Natuurlijk zullen nieuwe volken installeren en verzorgen.

6. Activiteiten in en om de Veldschuur

6.1 In de Veldschuur

De Veldschuur is de thuishaven van Lingewaard Natuurlijk. Het gebouw werd in 2025 veelvuldig gebruikt voor vergaderingen van de diverse groepen van onze stichting, maar ook externe organisaties gebruikten regelmatig onze locatie voor hun bijeenkomsten. Daarnaast werd het gebouw gebruikt voor lezingen, cursussen en andere aan natuur gerelateerde activiteiten.

In september gebruikten studenten van het Canisius College uit Nijmegen de Veldschuur een week lang voor biologieprojecten. En in het najaar werd de Veldschuur gebruikt voor de bijencursus voor beginners. Ook werd vanuit de Veldschuur ondersteuning verleend aan het project van de Stichting Kinderdorp. Al deze activiteiten konden niet plaatsvinden zonder ondersteuning van vrijwilligers die de catering verzorgden.

6.2 Klussteam

Het klussteam van Lingewaard Natuurlijk heeft in 2025 een groot insectenhotel gemaakt voor Park Lingezege. Er waren geen andere grote klussen zoals in de voorgaande jaren: Er hoefde geen brug over een sloot gebouwd te worden; en geen nieuwe berging. Maar er waren genoeg kleinere klussen, zoals het bouwen van nieuwe uilen- en vleermuiskasten.

7. Public Relations

Beheer website

De website van Lingewaard Natuurlijk is een belangrijk communicatiemedium voor de stichting, aangezien er geen gebruik gemaakt wordt van Facebook, TikTok of Instagram. De website wordt door vrijwilligers beheerd. Alle excursies, cursussen, lezingen en andere nieuwtjes worden er op aangekondigd. Belangstellenden kunnen zich via de website abonneren op de nieuwsbrieven van Lingewaard Natuurlijk. In 2024 is begonnen met een volledige herziening van de website en dit project is in 2025 afgerond.

Persberichten en mailing

Aankondigingen van struintochten, cursussen en lezingen en andere wetenswaardigheden over Lingewaard Natuurlijk werden via persberichten naar o.a. Het Gemeentenuws, De Gelderlander, Omroep Lingewaard en Huissensnieuws gestuurd. Om het bereik van onze nieuwsberichten te vergroten zijn in 2025 nog andere nieuwskanalen aangeboord: dorpskrant LentseLucht en media in Overbetuwe; en soms wordt gebruik gemaakt van het Instagramaccount van het Dijkmagazijn.

Het mailingsysteem Laposta is in 2025 gebruikt om onze vrijwilligers en belangstellenden te informeren. Minstens 1x per maand is er een mailing naar hen gestuurd met informatie over de activiteiten van de diverse vrijwilligersgroepen en aankondigingen van excursies, lezingen en cursussen. In 2025 werden er 23 mailings verstuurd.

	datum	verstuurd	geopend	doorgeklikt
Nieuwsbrief januari	02-01-2025	382	57%	12%
Aankondiging activiteit	15-01-2025	381	67%	7%
Aankondiging disc.avond	18-01-2025	165	77%	11%
Nieuwsbrief februari	01-02-2025	377	58%	11%
Nieuwsbrief maart	01-03-2025	383	68%	13%
Aankondiging activiteit	10-03-2025	382	66%	n.v.t.
NME Nieuwsbrief maart	22-03-2025	95	46%	n.v.t.
Nieuwsbrief april	30-03-2025	385	72%	33%
Nieuwsbrief mei	04-05-2025	386	74%	18%
NME Nieuwsbrief juni	27-05-2025	95	46%	n.v.t.
Nieuwsbrief juni	02-06-2025	390	70%	11%
Aankondiging activiteit	07-06-2025	390	64%	n.v.t.
Nieuwsbrief juli	01-07-2025	391	57%	16%
Nieuwsbrief september	28-08-2025	394	70%	13%
NME Nieuwsbrief sep.	05-09-2025	95	40%	n.v.t.
Aankondiging excursie	17-09-2025	389	68%	n.v.t.
Nieuwsbrief oktober	03-10-2025	167	75%	15%
Nieuwsbrief oktober	04-10-2025	227	66%	12%
Aankondiging activiteit	11-10-2025	390	62%	10%
Nieuwsbrief november	01-11-2025	395	70%	13%
Uitnodiging	13-11-2025	166	77%	33%
Nieuwsbrief december	01-12-2025	166	63%	24%
Nieuwsbrief december	01-12-2025	231	54%	18%
Aankondiging activiteit	13-12-2025	393	62%	n.v.t.
NME Nieuwsbrief dec.	15-12-2025	95	47%	10%

8. Tot slot

Alle hierboven beschreven activiteiten konden niet plaats vinden zonder het enthousiasme en de inzet van onze vrijwilligers. Tijdens een feestelijke bijeenkomst in de Veldschuur voor alle vrijwilligers in december heeft het bestuur hiervoor de waardering uitgesproken. Maar ook op deze plaats willen wij hen hartelijk danken voor al het moois dat in 2025 is gerealiseerd.

Colofon

- Tekst:** De teksten zijn gebaseerd op de nieuwsbrieven en informatie van de coördinatoren van de werkgroepen
- Foto's:** De foto's zijn gemaakt door vrijwilligers van Lingewaard Natuurlijk, tenzij anders vermeld.
- Vormgeving:** Jos Peters, Stichting Lingewaard Natuurlijk
- Eindredactie:** Bestuursleden Stichting Lingewaard Natuurlijk
- Copyright:** De in dit jaarverslag opgenomen informatie mag worden overgenomen o.v.v. 'bron: Jaarverslag Stichting Lingewaard Natuurlijk 2025'

Stichting Lingewaard Natuurlijk:

Bezoekadressen:	Het Dijkmagazijn	De Veldschuur
	Waldijk 2	Sportlaan 1 M
	6681KH Bommel	6681CD Bommel

Postadres: Europalaan 45
6691 CH Gendt

Email: info@lingewaardnatuurlijk.nl

Website: <https://www.lingewaardnatuurlijk.nl>